

EPISODIS DE COMBATS A LES GUILLERIES I AL COLLSACABRA ALS SEGLES XIX I XX

Moltes vegades la frontera entre el bandolerisme i la lluita armada, entenent com a tal les activitats i operacions organitzades militarment i al servei d'una causa política o patriòtica, no està clara. Sovint partides de bandolers han entrat al servei d'una causa justa i a l'inrevés, part d'un exèrcit en desfeita ha protagonitzat episodis de delinqüència comuna en moments de persecució.

*El general Savalls en un gravat del 1873.
Foto: Jordi Gumí*

El territori de les Guilleries, poc apte per al desplegament d'un exèrcit i excel·lent refugi per a partides guerrilleres, ha estat al llarg dels anys un enclavament idoni per encauar-s'hi i, amb pocs mitjans, sostenir-hi una lluita.

Pel que fa als darrers dos-cents anys hem de parlar que a la Guerra del Francès, la gent de la terra tingué bases segures dins del país, en canvi mai no pogueren trevessar-lo ni combois d'avituallament ni expedicions de persecució. A la Guerra del Francès, el gatxos dominaren Olot o esculpiren a les pedres de l'arc de Triomf de París el nom de Vic, però en canvi gairebé mai no pogueren endinsar-se a les comarques de les Guilleries i el Cabrerès ni en persecució explotant les seves victòries, com la del 10 d'octubre de 1810 quan als engorjats d'Amer i Sant Feliu de Pallerols el brigadier Clement derrotà la divisió del Baró d'Eroles; solament les expedicions militars de Souham, a l'hivern de 1808-1809 i la de Decaen, que ocupà Vic el 26 de gener de 1812, creuaren una regió inhòspita.

Reialistes, malcontents i els primers carlins també aprofitaren les abruptes cingleres

per a organitzar-se: Domènec de Caralt, en Misses i Mossèn Anton eren els caps de brot reialistes els quals impartien ordres als caps de partida. El malcontent Charles d'Espagnac, el paranoic Comte d'Espanya, travessà la contrada l'octubre de 1827 camí de Girona i els carlins convertiren el sector est de les Guilleries en zona alliberada, amb violents combats el 1837 i 1838, quan els isabelins recuperaren part del territori.

Moltes poblacions foren fortificades i comptaren amb guarnició permanent, com Viladrau, defensada per milicians de Sant Andreu de Palomar, del pla de Barcelona. Els caps carlins Ros d'Eroles, Burjo, Zorilla, Grau, Mallorca, Camescrués, el Gravat de Guissona o el Capella d'Armentera eren caps destacats dels carlins que operaven a la zona; els Batallons de Cossos Francs, amb comandants com Josep Rodríguez Soler o Joan Prim, operaven al cantó liberal. Combats com el de Sant Hilari el març del 1836, el de Joanetes, a Arbúcies, el 8 de setembre de 1837 o el del Matagalls el 12 d'octubre següent, són molts dels sostinguts en un terreny abonat per a refugi i idoni per a dirigir contra la plana falconades per sorpresa, amb tropes minses però lleugeres, i obtenir victòries sonades.

De fet no acabà als cingles del Ter l'activitat bèl·lica malgrat la teòrica pau a la plana. Partides de combatents, dedicats sovint al pillatge, assolaren el país, resorgint amb força quan la guerra dels Matiners, on el tancament de la frontera amb França pel general De la Concha encara remarcà el valor estratègic del Cabrerès, i el General Pavía hagué de recórrer el país pacificant-lo el 1847, per passar a ser de nou zona alliberada dels Matiners amb les operacions del general carlí Ramon Cabrera.

La tercera carlinada és la més coneguda per l'abundor de referències escrites i perquè les llibertats que portaren La Gloriosa —Revolució de 1868— i la Primera República, forneixen d'abundants notícies la premsa de l'època. Si els carlins ja s'aixecaren i toparen amb l'exèrcit als congostos del